

TÁRCZA.

ESZTERGOM 1532-IKI OSTROMÁHOZ.

CRITTI 1532-iki hadjáratával, melyet Szolimán szultán parancsára indított, három úrnak szolgált: a szultánnak, amennyiben Bécs ostromára vonuló seregének útját a Duna felől fedezte, — János királynak, hogy az ingatag, pártállását gyakran változtató, akkor Ferdinánd királyhoz szító Várdai Pál esztergomi érseket Esztergom ostromával megfenyítse, esetleg újból János király táborába hozza, — harmadszor a maga kalmártermészetének, melyet kalandos életének mindannyi változásán keresztül, még királyi helytartói méltóságában se tagadott meg.

A Duna vonalának elfoglalása után ugyanis bizton remélhette, hogy a kereskedelemnek egy régen bevált útja szabadul fel, mely ez időben kockázatos volt.

A Dunán való kereskedelem fellendítése, — talán nem is önzetlen czélból, — már régebben szándéka volt. Erre vall Budán, 1531 február 10-ikén kelt körrendelete, a török és magyar hadakhoz, naszádosokhoz, vám- és adószedőkhöz, melyben meghagyja, hogy a kereskedők bántódás nélkül, szabadon járhassanak Pestre, Budára.¹

¹ Fogalmazványa: Országos Levéltár, Limbus, III. sorozat 16-ik esomó.

A rendeletnek meg is volt a hatása: több németországi kereskedő lemerészkedett a Dunán, de pórul jártak, gyaníthatólag török marta-
lócok kifosztották és megölték őket a pesti réven.¹

Az alábbi hat levél — amellet hogy élénken festi az esztergomi helyőrségnek közvetlenül az ostromot megelőző sanyaru élelmezését és Lazcano Tamás spanyol katonáinak lázongását, — több új adatot szolgáltat az ostrom történetéhez.

Négynek írója a Sýdonius név alá rejtőzik, aki valószínűleg a helyőrség élelmezési biztosa, kettőt pedig Mathyowsky vagy Mathewyoffsky Gáspár, a lengyel király étékfogója és Esztergom lengyel helyőrségének kapitánya ír,² felváltva Brand György esztergomi német kapitánynyal és Schönfeld Wolfganggal, a visegrádi szász helyőrség kapitányával.

Sýdonius 1532 május 3-án értesíti a pozsonyi kamarát, hogy — a mint kémeitől értesült — az ellenség május 2-án ezer gyalogos és négyszáz lovas felett szemlét tartott és seregének szaporodását várja. Szándéka Visegrád elfoglalása után, Esztergom ostroma. Az ellenség jól ismeri a helyőrség élelmezésének hiányos voltát.

Május 11-ikén Visegrád már Gritti kezén volt. Erről tanuskodik Mathewyoffskynak és Schönberg Wolfgangnak Esztergomból e napon kelt közös levele. Utóbbi tehát Visegrád feladása után Esztergomba vonult vissza. E levelet a két kapitány megbizottja, Seydlycz Kristóf, vitte a pozsonyi kamarához, benne nyolc napi határidőt szabnak, a mely alatt, ha nem érkezik segítségök, ott hagyják Esztergomot.

A leveleket az elkeseredés mondta tollba, mely nem ismer kerte-
lést, de mindent a maga nevéen nevez meg és néhol még a sértő gúnytól se tartózkodik.

I.

Sýdonius a pozsonyi kamarának.

(Esztergom, 1532 febr. 5.)

Magnifice, generosi et egregii Nagyságos, nemes és kiváló,
domini domini observandissimi, becsülendő uraim, üdvözetemet
salutem et mei humillimam com- és alázatos magam ajánlását (kül-

¹ Ibrahim basa levele: Konstantinápoly, 1531, szept. 10. Országos Levéltár, Limbus, II. sorozat 27-ik csomó. Bánffy János nádor válasza: Buda, 1531 nov. 8. Történelmi tár, 1898-ik évfolyam, 317. és következő lapjain.

² Dr. Veress Endre egz Maczieiowszka kisasszonyt említ Bona lengyel királyné udvarán. (Történelmi Életrajzok, Izabella királyné, 19-ik lap.)

mendationem. Proximo die, quam hispani ad prædam egrederentur, meo hortatu per præfectos Polonum et Saxonum tali conditione revocati sunt, ut scilicet reversum huius nuntii quem proxime cum litteris ad dominationes vestras misi, expectarent. Quod si pecunia illis non mitteretur, extunc facerint, quid quid vellent, neque est locus, neque consilium aliquod eosdem duntius verbis et spe alere, neque tamen ab eis intelligere possumus, quid nam moliantur. Scilicet vereor profecto, ut nihil boni aut honesti sequaret. Utrique præfectus pessime afflicti sunt propter tam inordinatam solutionem. Videant dominationes vestræ finaliter et consulant, quid agendum sit. Sed repente et citissime, antequam fiat, quod revocari non possit, nec emendari. Sed dominationes vestræ mihi non credunt, donec oculis videbunt, et auribus mala subaudiunt...

A levél többi része lényegtelen.

döm). Másnap, hogy a spanyolok prédára kimentek, a lengyelek és szászok tisztjei által az én biztatásomra oly feltétellel hívtattak vissza, hogy tudni illik annak a hirnöknek visszajövetelét, a kit minap küldtünk uraságtokhoz, várják meg, hogy ha pénz nem küldetnék részökre, akkor tegyenek akaratak szerint, mert annak se helye, se alkalmá, hogy szép szavakkal és reménységgel tartsuk tovább őket. Azt se tudjuk tőlük megérteni, hogy mi a szándékuk. Valóban félek, hogy semmi jó és tisztességes dolog nem fog bekövetkezni. Mind a két tiszt igen el van keseredve a zsold rendtelen fizetése miatt. Lássák, és véglegesen határozzák el uraságtok, hogy mi a teendő? De azonnal és gyorsan, mielőtt még megesisik, a mit se meg nem történtté tenni, se orvosolni már nem lehet. Ám uraságtok nem hisznek nekem, a mig majd szemökkel nem látják, fülükkel nem hallják, hogy a dolog rosszul áll...

II.

Sýdonius a pozsonyi kamarának.

(Esztergom, 1532 febr. 9.)

Magnifice generosi et egregii domini domini plurimum observandi, post servitiorum meorum commendationem. Significavi domina-

Nagyságos, nemes, kiválóan becsülendő uraim, szolgálatomnak ajánlása után. Már több ízben tudomására hoztam uraságtoknak

tionibus vestris sæpius horum militum hispanorum penuriam, et voluntatem, et quid denique cum eisdem egerim. Postremo boves adducere feci, et tres quoque mactare, ut hispani a præda retineri possint, et antequam boves adducerentur, expectare voluerunt, dedi itaque pecunias ad carnes, donec et boves haberent, quibus mactatis, carnes accipere noluerunt, dixeruntque, si Deus ipse cum omnibus sanctis adesset, nollent iam amplius tot miserias ferre, idque coram præfecto Polonorum et Saxonum. Egressi sunt tandem, quid commissum est, credo in totum regnum non latere. Hodie ex præda redierunt. Cæteri vero, qui in municione hic permanserint, cupidi prædæ, exemplo suorum exire nituntur, nescio, si eos cohibere poterimus, quum nobis iam laxis habenis minantur. Festinent dominationes vestræ magnificæ et egregiæ, et quid facere intendunt, quidve fieri velint, citissime significant. Ego profecto vereor, quod hæc res malum finem sorcietur, neque sane intelligere possum, quidnam magnificæ et egregiæ dominationes vestræ cogitent, quod ad tot scripta mea, et præmonitiones, neque consilio, neque auxilio mihi adesse volunt, et hanc ob rem quamvis levissime capitalia peccata in me retorquere nituntur. Præmouni, et quidem arcus,

ezeknek a spanyol katonáknak inségét, szándékát, és (megírtam) hogy mi tévő legyek velök? Legutóbb ökröket hajtottam föl és hármat le is vágattam, hogy a spanyolokat a prédálástól vissza lehessen tartani, Mielőtt az ökrök felhajtottak, várakozni akartak, tehát húspénzt osztattam ki nekik, addig is, míg megkapják az ökröket. Hármat levágtatván, a húst nem akarták elfogadni és azt mondták, hogy ha az Isten minden szentjével volna is itt, tovább ennyi nyomorúságot el nem viselnének, ezt pedig a lengyelek és szászok kapitányai előtt mondták. Végre kivonultak, és hogy mit követtek el, úgy hiszem, tudja már az egész ország. Ma visszatértek a prédálásból. A többiek pedig, a kik itt maradtak a várban, prédát akarva, ki szándékoznak menni, nem tudom, ha vissza tarthatjuk-e őket, mert máris féktelenül fenyegetődznek. Siessenek nagyságos és nemes uraim és gyorsan értesítsenek, hogy mi a szándékuk és hogy mi történjék. Én valóban félek, hogy ennek a dolognak rossz lesz a vége, és igazán nem tudom megérteni, hogy nagyságos és nemes uraságtok mit gondol, hogy ennyi írásomra és figyelmeztetésemre se tanácscsal, se segítséggel nem látnak el engem és ezért csak úgy könnyen főbenjáró vétéseket akarnak rám kenni. Figyelmeztettem jó előre, még pedig

sed omnia hæc silentio præter-
eunt dominatines vestræ, neque
ad varia scripta mea mihi res-
pondere volnuerunt. Ego vero sic
derelictus in desperationem fere
deveni, neque quid faciam, satis
scio. Scripsi et repeto, hic nec
consilium, nec litteræ, nec persua-
siones, nec consolationes, nec
ratio, nec virtus locum amplius
habent, curentur itaque ea, quæ
et in regiæ maiestatis honorem et
in regni commodum atque meam
defensionem esse videbuntur. Et
determinationes vestras felicissime
valere opto. Ex arce Strigoniensi
9 Februarii 1532. Magnificæ ac
egregiorum dominationum vestra-
rum servitor. M. Sýdonius. *Ki-
vülről*: Magnifico generosis et
egregiis dominis consiliaris regiæ
maiestatis cameræ Posoniensis
etc. dominis meis observandissi-
mis. — Posonii.

gyakran, de mind ezeket hallga-
tással mellőzik uraságtok és az
én sok írásomra nem akarnak
választ adni. Én így elhagyatva
már majd kétségbe esem és azt
se tudom, hogy mit cselekedjek.
Megírtam és meg is ismétlem, itt
se tanács, se levélírás, se rábe-
szélés, se vigasztalás, se okosko-
dás, se erőszak már nincs helyén,
tehát gondoskodni kell arról, a
mi ő felsége méltóságának, az or-
szág javának és magam védel-
mének üdvösnek látszik. Uraság-
toknak boldog egészséget kívánok.
Esztergom várából, február 9.
1532. Nagyságos és tekintetes
uraságtoknak szolgája Sýdonius M.

Kivülről: mint az előbbi le-
velen.

III.

Sýdonius a pozsonyi kamarának.

(Esztergom, 1532 február 20.)

Czim: Mint előbb.

... Mitto nuncios, scribo litte-
ras, quibus et Pluthonem ipsum
obtundere potuissem, sed et hæc
omnia frustra surdis, canere videor,
et inanes expensas facio, has pos-
tremas nunc scribo. Nuntius ante
12. dies hinc missus nondum ad
nos rediit, nos omnes vehementer
admiramus causam tantæ tardi-

Követeket küldök, leveleket
írok, melyekkel még a poklot
is meg tudnám indítani, de még
ezt is mindhiába, úgy látszik,
hogy siketeknek szólok és hiába-
való módon költöm a pénzt, ezt
a levelet mint utolsót írom. A 12
nap előtt innen küldött hírnök
még most se jött vissza és mi

tatis. Ego interea pauperes subditos plane emulgeo, vina et boves eorum accipio. et quotidie opus habeo II. vasis vini et II. bobus, hæc diu durare non possunt. Si nemo penitus vel minimam rerum istarum desperatarum curam gerere voluerit, ego profecto solus non sufficio ad tantum, tamque grave onus. Crescit enim in immensum, neque modum neque finem, neque consilium in se habet ullum. Postremo retinere nolim, fortunæ desperatæ et extremæ res committetur. Si principes gubernacula regni maiestatis regiæ nomine gerentes nihil possunt, quid ego unicus egenus et extorris agere debeo! In præsentiarum nihil aliud cupio, præter hoc unum, ut dominationes vestræ magnificæ et egregiæ scribant se nihil facere aut dare posse aut nolle. Vel si et ea scribere noluerint, remittant famulum cito et vacuum. Pollicere autem: dabimus, curabimus, videbimus, faciemus quod poterimus, juro a *dyos que no es nada*, nolunt milites *palabras*, sed *obras ciertas otramente cierto sean vestras magnificentias que ellos han de buscar en casa de Jesu Christo y del djablo*.¹ Non culpent tandem me templum domini voluisse diruere, et post triduum restaurare, nihil habeo, et nihil est. Nos perdemus hoc regnum eius-

mindannyian igen csodálkozunk ennyi késedelem okán. Én e közben a szegény jobbágyokat teljesen kifosztom, elveszem tőlük borukat és marhájukat, mindennap két hordó borra és két ökorre van szükségem, ez nem tarthat sokáig. Ha egyáltalán senki se akarja ennek a reménytelen dolognak gondját viselni, én egy magam valóban elégtelen vagyok ekkora és ily nehéz teherre. (Mely) a mérhetetlenségig növekszik és se módja, se vége, se orvossága nincs. Tovább nem akarom tartóztatni, a reménytelen, végső sorsra kell bíznom a dolgot. Ha az ő felsége nevében kormányzó urak nem tehetnek semmit, mit kell nekem egyedülállónak, szegénynek, hazátlannak tennem! Jelenleg már nem kívánok mást azon az egyen kívül, hogy nagyságos uraim írják meg, hogy semmit sem tudnak adni, tenni, vagy semmit se akarnak. Vagy ha azt se akarják írni, küldjék vissza rögtön a szolgálmat, habár üres kézzel is. Mert ilyenfajta ígéret: adni fogunk, majd gondoskodunk, majd meglátjuk, megtesszük a lehető, esküszöm az Istenre, semmisek, a katonák nem szavakat akarnak, de határozott tetteket, máskülönben biztosan tudhatják nagyságtok, hogy azok vagy Jézus Krisztussal vagy az ördöggel elvonultak. Csak engem ne okolja-

¹ E mondat spanyol nyelven van írva.

modi consiliis, et cum dedecore vix hinc discedemus, tandem nescio quid aliud scribam, — Et dominationes vestras magnificas et egregias feliciter valere opto. Ex arce Strigoniensi. 20 Februarii. Anno 1532. Servitor M. Sýdonius.

nak, hogy az Ur templomát le akartam rombolni, hogy harmadnapra ismét felépítsem. Nincsen semmim. Mi el fogjuk veszteni ezt az országot ilyenformán és bár szégyennel, alig fogunk innen elmehetni, nem tudom, mit mást írjak. Nagyságtoknak szerencsés egészséget kívánok. Esztergom várából, február 20-ikán, 1532. Sýdonius M.

Külvöl: Mint az előbbi levélen.

IV.

Mathyoczký Gáspár és Brandt György esztergomi kapitányok a pozsonyi kamarának.

(1532 ápril 18.)

Cím: Mint az előbbi levélen.

Sæpius scripsimus dominationibus vestris de dominis hyspaniolis, quomodo dominationes vestræ eisdem ratione servitiorum suorum aliquas pecunias mitterent, et eos providerent. Dominationes vestræ scripserant nobis decimo die januarii, absque ulla intermissione pecuniis et aliis eos provideretis. Jam peractæ sunt quasi duæ menses, quibus nichil misistis, neque curam aliquam de eisdem habuistis. Possumus significare dominationibus vestris, qualiter prædicti hyspanioli incolis ubicunque in pertinentiis huius arcis Strigoniensis quot pericula, varia et maxima incommoda, deprædationes, penuriasque ac maximos defectus intulerunt.

... Gyakrabban írtunk uraságtoknak a spanyol urakról, hogy uraságtok szolgálataik fejében valamelyes pénzt küldjön és gondoskodjék rólok. Uraságtok megírták nekünk január tizedikén, hogy minden késedelem nélkül el fogják őket látni pénzzel és más egyébbel. Immár két hónapja is elmúlt, de uraságtok semmit se küldött, se másféle gondja reájuk nem volt. Jelenthetjük nagyságtoknak, hogy a mondott spanyolok az Esztergom várának tartozékaiban lakó népnek sok veszedelmet, különféle igen nagy kellemetlenséget, prédálást, szegénységet és mérhetetlen kárt okoztak.

Modo namque nituntur ex arce exire, arcemque vacuam relinquere. Poterint dominationes vestrae intelligere excessuum eorum quantitatem in mergendis damnis, quantis deprædationibus, quantisque penuriis pauperum colonorum exequuntur. Quare rogamus dominationes vestras, quanto citius poteritis, aliqua summa eosdem provideatis, ne hæc præmissa finem infelicem per eosdem sortiantur. Aliter, si quid acciderit, in nos nichil dominationes vestrae imputent. Nos de cetero dominationibus vestris nec de eis scribemus, neque dominationes vestras monemus. Hoc ultimum est. In reliquo dominationes vestras valere optamus. Ex arce Strigoniensi in festo beatæ Apolonie virginis et martiris. Anno 1532.

Gaspar Mathyoczky et Georgius Brandt. Capitanei arcis Strigoniensis m. p.

Küübröl: Mint az előbbi levélen.

Most az a szándékuk, hogy a várból kimennek és azt üresen hagyják. Megítélhetik uraságtok az ó kihágásaiknak nagyságait az okozott károkról, mennyi prédálással és mennyi nyomorúsággal sujtják a szegény jobbágyokat. Miért is kérjük uraságtokat, a mennyire lehet, gyorsan lássátok el valamely pénzösszeggel, ne hogy az elmondottaknak rossz végük legyen. Máskülönben, ha történik valami, bennünket uraságtok semmiről se okoljon. Mi uraságtoknak többet nem írunk, se pedig többet nem figyelmeztetjük uraságtokat. Ez most utolsó levélünk. Egyebekben uraságtoknak jó egészséget kívánunk. Esztergom várából, boldog Apolonia szűz és mártir napján. 1532.

Mathyoczky Gáspár és Brandt György s. k. Esztergom várának kapitányai.

V.

Sydonius a pozsonyi kamarához.

(Esztergom, 1532 május 3.)

Czim: Mint az előbbi levélen.

Nos multoties pro comæatu et victualibus scipsimus, et bonam spem ab eisdem semper habuimus, quam et nunc habemus. Hostes Budæ heri mille pedites perlustrarunt, et 400 equites, et plures expectant. Habemus iam ab ex-

Mi sokszor írtunk ellátásért és érlelmi szerekért és uraságtokban mindig reménykedtünk és most is reménykedünk. Az ellenség tegnap Budán ezer gyalogos és négyszáz lovas fölött szemlét tartott és többeket is vár. A kémeink, a

ploratoribus idem adferentes compertissimum, illos decrevisse in primis Visegradum deinde nos expugnare, hi hostes formidulosi non sunt, sed domesticus, hoc est famés. Sciunt autem hostes certissime nostram provisionem. Magnificentia et egregiæ dominationes vestræ ordinaverunt ex certis comitatibus frumentum, et adduxerunt in toto 100 quartales, quæ molere fecimus, et habebimus 6 diebus panem, et non ultra. Nos ex aëre vivere et lapides manducare non possumus, et nunc nihil aliud petimus, nisi ut magnificentia et egregiæ dominationes vestræ nobis repente significent quid jubent ut faciamus, aut cui has arces consignemus, nam beluæ non sumus, ut nos fame extingui sinamus. Si vero provisiones pollicentur, hanc quoque expectamus hinc usque in octavum diem, literis enim et verbis inanibus et expectatione defatigati sumus. Cæterum interea dum nobis victu provideatur, et nazzadisti et huzarones, qui toto hoc anno hic in propinquo nos deprædaverunt, descendant, et una nobiscum repellant, ac prædent, cogimini enim nunc quoque ex præda aperta vivere. Quod si neutrum fiet, cogimini et nos ad congregationem illam Posoniensem ascendere, et de hujus regni et confiniorum conservatione et defensione una consulere. Et nos commendamus, cupimusque quam repentinissime

kik ezt jelentették, nagy bizonyossággal úgy tapasztalták, hogy azok elhatározták, hogy először Visegrádot, azután bennünket szállnak meg, ez az ellenség nem félelmes, de a belső, az éhség. Mert az ellenség bizony tudja a mi ellátásunkat. Nagyságod és tekintetes uraságtok bizonyos vármegyékből gabonát rendelt ide és hoztak is összesen száz fertót, melyet megörlettünk és hat napig — nem tovább — lesz kenyérünk. Mi a levegőből nem élhetünk és köveket nem ehetünk és most mást nem kérünk, minthogy nagyságod és tekintetes uraim adják tudtunkra, hogy mit parancsolnak, kinek adjuk át a várakat, mert nem vagyunk oktalan barmok, hogy magunkat éhséggel pusztíttassuk el. Ha pedig ellátás ígértetnék, megvárjuk azt is, mától nyolczad napig, mert a levelekbe, pusztaszavakba, várakozásba már elfáradtunk. Különben a míg élelemmel ellátatunk, úgy a naszádosok, mint a huszárok, a kik egész esztendőn keresztül a szomszédságban prédáltak bennünket, szálljanak le ide és velünk üzzék vissza az ellenséget és prédáljanak, mert mi is most nyílt prédából kényszerülünk élni. Ha pedig egyik sem történik meg, mi is a pozsonyi országgyűlésre kényszerülünk menni, hogy ott ennek az országnak és szomszédjainak védelméről tanácskozzunk. Magunkat ajánljuk és a mennyire lehet, gyors választ

fieri poterit relationem habere. várunk. Esztergom várából, 1532
 Ex arce Strigoniensi 3 Maji 1532. május 3-án. Sýdonius M.
 M. Sýdonius.

Külvürl: Mint az előbbi levélen.

VI.

Mathewyoffský Gáspár, a lengyel király étekgóója és
 Schönberg Wolfgang, az esztergomi és visegrádi lengyel
 és zász helyőrség kapitányai a pozsonyi kamarának.

(Esztergom 1532 május 11.)

Czím: Mint az előbbi levélen.

... Misimus hinc familiarem nostrum Christoforum Seýdlýcz ad dominationes vestras, et illi quædam referenda commisimus. Cui, rogamus, fidem credentiæ habere velint in his, quæ nostro nomine dicet. Denique protestamur publice coram Deo et dominationibus vestris, nos induciarum tempus et ultra regiæ maiestatis quoque proximam nobis transmissam adhortationem expectasse, et nos hic expectare diutius non posse, nec velle, sed provideant dominationes vestræ istis castris et arce Strigoniensi, utcunque poterint, nos familiarem hunc nostrum si poterimus expectabimus, et eo die quo huc redierit, egrediemur. Id et dominationibus vestris significare voluimus, sumus enim per dominos nostros revocati, et non tenemur hic diutius perseverare. Si stipendia nostra emerita nobis non dabuntur, feremus æquo animo, et ni-

Innen társunkat Seýdlýcz Krisztofot uraságtokhoz küldtük és megbíztuk, hogy jelentsen bizonyos dolgokat, a kinek hogy hitel adassék, kérjük, azokban, a miket a mi nevünkben mond. Továbbá nyíltan tiltakozunk Isten és uraságtok előtt. Mi a fegyverszünet idejét ő felségének legutóbb hozánk küdött buzdításán túl is vártuk és itt tovább már nem várhatunk, nem is akarunk, de gondoskodjanak uraságtok, a hogy tudnak ezekről az erősségekről és Esztergom váráról, mi a társunkat, ha lehet, visszavárjuk, és azon a napon, a melyen visszatér, innen kivonulunk. Ezt uraságtoknak is tudtul akartuk adni, mert az uraink visszahívtak és nem tartozunk tovább is itt maradni. Ha megszolgált zsoldunk ki nem adatnék, nyugodt lélekkel elviseljük és semmit se kérünk, csak uraságtok gondoskodjanak, hogy ezek a várak tönkre ne

hil petemus, provideant solum dominationes vestrae his arcibus, ne pereant aut in hostium manus deveniant, et dominationes vestras feliciter valere optamus. Ex arce Strigoniensi XI Maÿ 1532.

Gaspar Mathewjoffskÿ sacratissimi Poloniae regis dapifer, et

Wolfgangus a Schönberg ducis Saxoniae, — capitanei Strigonien- ses et Vissegradienses.

Kivülről: Mint az előbbi levélen.¹

menjenek, vagy az ellenség kezébe ne kerüljenek. Uraságtoknak jó egészséget kívánunk. Esztergom várából. 1532 május 11-én,

Mathewjoffskÿ Gáspár, a felséges lengyel király étékfogója és

Schönberg Wolfgang, a szász herceg szolgálatában, — esztergomi és vissegrádi kapitányok.

Dr. KÁRFFY ÖDÖN.

¹ A hat levél az Országos Levéltárban, a pozsonyi kamarához intézett levelek I-ső sorozatának 1. esomójában található.

Határőrvidéki pandur a XVIII-ik században.